

CÂNTAREA CÂNTĂRILOR – EXPERIENȚĂ POETICĂ ȘI MISTICĂ ÎN BIBLIE ȘI ÎN OPERA ZORICĂI LAȚCU TEODOSIA*

CRISTINA GABRIELA NEMEȘ

Liceul Tehnologic „Liviu Rebreanu” Bălan
cristinagabriella@hotmail.com

Abstract: This paper is a comparative study between the poetic experience of mystical nature *Song of the Song* in the Bible and the poetry of Zorica Lațcu Teodosia, whose poetical vision is deeply mystical. In this respect, the study proposes an analysis of a mystical topic, namely the marriage or the union of divinity with the human soul, present in both poetic texts. These poems are considered from the theological, literary, mystical and allegorical points of view.

Keywords: Bible, The Song of Songs, allegory, mystical marriage, religious, poetry

1. Introducere

Cântarea Cântărilor, cunoscută și sub denumirea de *Cântarea lui Solomon*, constituie un capitol din *Biblie*. Corespondentul ebraic este *Shir ha-Shirim*, iar cel latin este *Canticum Canticorum*.

Interpretată literal, *Cântarea Cântărilor* este un poem de dragoste între Solomon și Sulamita, însă, conform tradiției iudaice, sub chipul mirelui se află divinitatea, iar mireasa reprezintă comunitatea ebraică sau poporul lui Israel. Așadar, *Cântarea Cântărilor* este o alegorie a dragostei lui Dumnezeu pentru poporul evreu sau „copiii lui Israel”.

În cadrul tradiției creștine, cartea exprimă unirea lui Iisus Hristos cu Biserica sau sufletul credincioșilor, prin taina iubirii. Cel mai cunoscut exeget al poeziei biblice este Sf. Grigorie de Nyssa, filosof și mistic creștin.

Printre poeții români care au abordat tema iubirii mistice și a unirii sufletului cu Iisus Hristos se numără și Zorica Lațcu; există opinii conform cărora ea este o poetă mistică prin excelență și că lirica sa se înscrie în linia modernistă.

Astfel, în poeziile sale, observăm că temele predominante sunt relația omului cu Dumnezeu, convorbirea cu Dumnezeu, rugăciunea, definirea rugăciunii, raportul Mire-Mireasă specific viziunii creștine, toate culminând cu Iubirea lui Dumnezeu. Se regăsește în opera sa o căutare a lui Dumnezeu, asemenea celei din poezia lui Arghezi, dar, spre deosebire de acesta, poeta îl și găsește și trăiește prin El, trăire pe care o numim mistică: „Vino, Preaiubite-al meu,/ Pe sub bolți de curcubeu,/ Dă-mi aripi de Heruvim,/ Mână-n mână să plutim,/ În grădini de frumuseți,/ Din eterne

* *The Song of Songs – the poetic and mystical experience in the Bible and in Zorica Lațcu Teodosia's work*

dimineți...”// [...] „Vino, preaiubita mea,/ Pe sub punți de peruzea,/ Cu lumini de foc ceresc/ Haina să ți-o împodobesc” (*Chemarea*).

Consider că o deosebită importanță trebuie acordată atât studiului operei sale poetice, cât și cercetării vieții sale, fiindcă astfel este subliniată legătura dintre viața poetei, care a generat opera sa, și viziunea sa poetică. Zorica Lațcu a publicat prima dată poeme inspirate din mitologia greacă, pentru a publica apoi, după ce a devenit monahie, sub numele de Teodosia, o lirică cu tematică religioasă. O parte din această operă așteaptă încă să fie publicată, găsindu-se în paginile manuscriselor.

Pornind de la această idee, precum și din îndemnul părintelui Teofil Pârâianu, a fost editat primul volum de poezii (Lațcu 2000, 2008²). Acest volum, foarte consistent, conține volumele: *Poemele iubirii*, *Insula Albă*, *Osana Luminii*, *Din pribegie*, *Alte poezii*, *Pentru neamul meu*, *Anexe* (inclusiv traducerea *Cuvântului I și II ale Sfântului Simeon Noul Teolog*).

2. Poezie religioasă și poezie mistică la Zorica Lațcu Teodosia

Fiind o exponentă a mișcării gândiriste, Zorica Lațcu a încercat, în poezia sa, să transforme spațiul românesc într-un paradis creștin. Poeta urmează linia impusă de Nichifor Crainic, transpunându-L pe Iisus Hristos cu Apostolii, cu toate evenimentele, în spațiul românesc. Ea vede în darurile de pâine și vin sângele și trupul lui Hristos jertfite la altar. Înfrâurirea operei și a liniei gândiriste, trasată de către Nichifor Crainic, este mai mult decât evidentă în lirica Zoricăi Lațcu. Părintele Cornel Toma, în *Postfața* volumului *Poezii* (ediția 2008), atrăgea atenția asupra faptului că, fiind o poezie mistică, poezia Zoricăi Lațcu este dificil de analizat. Centrul tematicii sale îl ocupă relația dintre om și divinitate. Așadar, putem vorbi separat despre o *poezie religioasă* și despre o *poezie mistică*.

Această distincție este remarcată și analizată de către Eugen Dorcescu (2008: 3); el arată că *poezia religioasă* este trăire mediată de ritual a misterului, *poezia mistică* fiind trăire directă a misterului. Interesantă este concluzia la care autorul ajunge, aceea că între poezia religioasă și cea mistică există o deosebire de arie și intensitate. Astfel, poezia mistică poate fi și religioasă, însă poezia religioasă nu este neapărat mistică.

Dacă analizăm etimologia cuvintelor *religios* și *mistic*, vom constata diferența pe care am evidențiat-o anterior invocând studiul lui Eugen Dorcescu. Astfel, cuvântul *religie* vine din lat. *religio*, *-onis*, derivat al verbului *religare* ‘a lega’, corespondentul ebraicului *berit*, arătând legătura liberă și conștientă a omului cu Dumnezeu. Aceași definiție o găsim și în studiul lui L. Gardet, care arată că religia este legătura omului cu absolutul (Gardet 1972: 188). Forma adjectivală *religios*, *religioasă* vine din lat. *religiosus* și are semnificația ‘care face referire la religie; evlavios, cuvios, pios’ (DEX 1998: 913).

Așadar, termenul *religie* s-ar explica drept manifestarea interioară și mai ales exterioară, liberă a evlaviei sau a sentimentului religios al unei colectivități, al unui popor, al unei persoane (Mircea 1995: 443). Această legătură însă se vrea exteriorizată și exprimată într-un dialog direct pe care omul, ființa dornică de infinit, îl dorește cu divinitatea, fără intermediari. Această legătură nu se poate realiza decât prin cunoaștere și iubire, termeni care se completează unul pe altul.

Spre a înțelege mai bine acest aspect, se cuvine să aducem în discuție studiul Părintelui Dumitru Stăniloae, *Cuvântul și mistica iubirii*, în care definea mistica: „apropiere de Dumnezeu, unire cu El, vedere a Lui, împărtășie cu El”; Cuvântul e unicul factor „mijlocitor” între Dumnezeu și om (Stăniloae 1938: 195-196).

Noțiunile „mistic” (*μυστικιστής*), „mistică” (*μυστηριώδης*), „misticism” (*μυστικισμός*) au intrat în patrimoniul cultural european din limba greacă, unde constituie o familie de cuvinte formate din rădăcina *mio* (*μιο*) care sugerează ceva „închis”, „ascuns”. Rădulescu-Motru definește sufletul mistic drept „ascuns și nepătruns” (Rădulescu-Motru 1920: 145-152).

Tema iubirii mistice este abordată în poeziile *Îmbrățișare*, *Iatacul*, *Ochii*, *Tu*, *Răpire*, *Dragoste*, *Bucurie*, *Chemarea*, *Te port în suflet*, care au ca sursă de inspirație mistica ebraică din *Cântarea Cântărilor*.

Astfel, în poezia *Te port în suflet* se poate identifica întâlnirea dintre cei doi iubiți precum și descoperirea identității acestora, atât în minte, cât și în inimă: „Te port în suflet, ca pe-un vas de preț,/ ca pe-o comoară-nchisă cu peceți,/ Te port în trup, în sânii albi și gri,/ Cum poartă rodia sămânța ei,/ Te port în minte ca pe-un imn sfântit,/ Un cântec vechi, cu crai din răsărit./ Și port la gât neprețuit șirag/ Strânsoarea caldă-a brațului tău cald”. Aceeași idee poetică este expusă și în *Cântarea Cântărilor*: „Cei doi sâni ai tăi par doi pui de căprioară, doi iezii care pasc printre crini”(Cânt. 4:5); „Stânga sa este sub capul meu și cu dreapta-i mă cuprinde” (Cânt. 8:3).

Se poate observa că la baza celor două texte poetice stă o simbolistică extrem de variată.

În legătură cu folosirea simbolului în poezia de factură mistică, Eugen Negrici, în studiul intitulat *Symbolistica mistică*, identifică corespondența dintre nume și fapte, precum și o funcționare în paralel a semnificantului cu semnificatul (Negrici 1971: 130). În Noul Testament este utilizat simbolul atunci când se face referire la revelarea tainelor lui Dumnezeu (Dufour 2001: 441-444) sau, în opinia lui Eugen Negrici, atunci când se face referire fie la simbolistica unor nume, fie la unele numere biblice (Negrici 1971: 130-136). De aceea, se poate afirma că limbajul mistic se folosește de simbol și de alegorie, iar aceste metode le regăsim și în limbajul poetic.

În oricare situație, se verifică afirmația criticului literar Mircea Angheliescu: „orice tip de text literar, fie că este vorba despre proză, fie că este vorba despre un text poetic, acesta necesită o înțelegere în litera și spiritul său” (Angheliescu 1986: 5), afirmație care întărește expresia biblică potrivit căreia „litera omoară, iar duhul face viu” (2Cor. 3:6).

În poezia *Rodire* se reia tema iubirii ca trăire mistică din *Cântarea Cântărilor* atunci când poeta aduce în prim-plan căutarea și regăsirea lui Dumnezeu: „nu știu cum să Te numesc Iubire:/ Părinte, frate, domn, prieten, mire.../ Căci să vorbesc cu meșteșug nu știu,/ Dar parcă, Doamne, Mumă-mi ești și Fiu”. Corespondentul din *Cântarea Cântărilor* este mai mult decât evident: „Noaptea-n pat l-am căutat pe dragul sufletului meu, l-am căutat, dar, iată, nu l-am mai aflat. Scula-mă-voi, mi-am zis, și-n târg voi alerga, pe ulițe, prin piețe, amănunțit voi căuta pe dragul sufletului meu. L-am căutat, nu l-am mai aflat” (Cânt. 3:1-2).

În poezia *Iatac* este prezentă simbolistica Mirelui și a Miresei, a întâlnirii și unirii sufletului uman cu Creatorul său, cu Dumnezeu, care este Iubire. „Gătirea” miresei în iatacul în care „pe rug arzând cu flăcări mătăsoase” va veni Mirele ca să-și culeagă floarea frumuseții și a Iubirii se face după un adevărat ritual al nunții. Nuntirea este „clipa asta lungă, cât un veac” în care Mirele se va bucura etern de mireasa Lui, pentru că „vei vedea ce dulci, ce luminoase/ Sunt rănille cu care-am să mă-mbrac”. Astfel, „rănille” devin simboluri ale veșmântului de mireasă, care își primește Mirele în toată puritatea legământului de Iubire, când „iată-n întuneric se-nfrîpă/ Pe rug, o mare ardere de tot”.

Poezia *Îmbrățișare* arată taina pe care doar mirele și aleasa Lui o pot înțelege deplin: „Când în dumnezeiasca-mbrățișare/ Noi ne unim cu blândul Mire,/ Ce taină negrăită de Iubire/ Îi spunem noi, în clipa-aceea oare?/ Ci sufletul e mut în fericire./ Căci, iată, nici un murmur nu e-n stare/ Să spună ce fiori de desfătare/ Simțim atunci, în tainică unire”.

Chemarea exprimă îndemnul la îndumnezeire prin descifrarea Tainei Iubirii: „Vino, Preaiubite-al meu,/ Pe sub bolți de curcubeu,/ Dă-mi aripi de Heruvim,/ Mână-n mână să plutim,/ În grădini de frumuseți,/ Din eterne dimineți.../ Cu miros de trandafiri/ Să-Ți sorb dorul din priviri,/ Din potire de rubin,/ Să-Ți sorb dorul ca pe-un vin,/ Vino, vino să mă-mbeți/ C-un alean de frumuseți”. *Chemarea Iubirii* se transformă într-un poem dialogat, în care Mireasa îl cheamă pe Mire, iar acesta îi răspunde: „Vino, preaiubita mea,/ Pe sub punți de peruzea,/ Cu lumini de foc ceresc/ Haina să ți-o-mpodobesc./ Vin să calci pe drum de stea,/ Și să-nveți ce-i dragostea./ Vino, preaiubito, vin,/ Dincolo de cer senin,/ Să plutim, uitând de noi,/ Mână-n mână, amândoi./ Tu cu Mine să petreci,/ Eu cu tine-n veci de veci”. În *Cântarea Cântărilor*, Mirele o cheamă pe Mireasa lui: „Vino din Liban, mireasa mea, vino din Liban cu mine! Degrab coboară din Amana, din Senir și din munți cu leopardzi!” (Cânt. 4:8).

Simbolismul care stă la baza celor două texte poetice, *Cântarea Cântărilor* și, respectiv, poeziile Zoricăi Lațcu Teodosia, are la bază trăirea iubirii mistice care înseamnă parcurgerea unui drum sau urcuș spiritual. Dumitru Stăniloae afirmă, în cartea de exegeză biblică a Sf. Grigorie de Nyssa, *Cântarea Cântărilor*, că această poezie „descrie cea mai înaltă taină a unirii omului cu Dumnezeu” (Grigorie de Nyssa 1982: 125, nota 24).

Experiența mistică transpusă în versuri este percepută ca fiind o stare de extaz prin care are loc o „contopire cu Dumnezeu prin concentrare mentală, solitudine, dar și experiențe paranormale [...] fenomenele mistice constituie acte pasionale, de caracter ermetic, intransmisibile celorlalți. Mistica devine inteligibilă doar când e trăită ca iluminare, ca experiență interioară” (Cornea 2006: 188-189).

Textul poetic este nuanțat cu o serie de termeni preluați din simbolistica mistică. În comentariul său la *Cântarea Cântărilor*, Sf. Grigorie de Nyssa analizează fiecare termen în parte, pe care îl încadrează în textul propriu-zis, oferind astfel un comentariu care are la bază o terminologie preluată din mistică. Astfel, cuvinte și sintagme ca: *mire, mireasă, dragoste, unire, sărutare, vin, lapte, mir, nard, pat, săni, aromate, porumbița, beție trează, vie, apa tainică, mărul, săgeata, apropiata, izvorul, somnul, rana, băutura, Libanul, crinul, casa de oaspeți* constituie un limbaj simbolic care prezintă o iubire mistică care nu poate fi pe

deplin exprimată. De aceea Sf. Grigorie de Nyssa apelează la simbol ca metodă de exprimare a limbajului mistic.

De exemplu, iubirea dintre mire și mireasă este văzută ca un urcuș pe care sufletul omului trebuie să-l parcurgă astfel încât, la finalul acestuia, să se întâlnească cu Dumnezeu și, mai mult, să se unească cu el: „Sărută-mă cu sărutările gurii tale, că sărutările tale sunt mai bune ca vinul. Miresmele tale sunt balsam mirositor, mir vărsat este numele tău; de aceea fecioarele te iubesc” (Cânt. 1:1-2). *Laptele*, respectiv *vinul* fac parte din recuzita simbolistică mistică, iar în accepția Sf. Grigorie de Nyssa aceștia înseamnă, pe de o parte, învățătura adresată pruncilor și, pe de altă parte, învățătura adresată desăvârșiților sau înaintașilor în înțelepciune, cumpătare, bărbăție și chibzuință. Acest amestec al virtuților dă o mireasmă plăcută sufletului, asemenea nardului.

Exegețul concluzionează că povestea miresei este o învățătură prin care cei îndrăgostiți de Dumnezeu află cum se pot apropia de El; de aceea se face trecerea de la literă, de la conținutul material, la unul spiritual.

Dragostea este mai presus decât *vinul*, adică unirea cu Dumnezeu sau cunoașterea Lui prin iubire este mai de preț decât cunoașterea prin *vin* sau prin știință: „Răpește-mă, ia-mă cu tine! Hai să fugim! -Regele m-a dus în cămărilor sale: ne vom veseli și ne vom bucura de tine. Îți vom preamări dragostea mai mult decât vinul. Cine te iubește, după dreptate te iubește!” (Cânt. 1:3). *Nardul* este amestecul virtuților sesizate de simțirea înmiresmată a sufletului, e nardul lui Dumnezeu (Grigorie de Nyssa 1982: 153-155): „Cât regele a stat la masă, nardul meu a revărsat mireasmă. Periniță de mirt este iubitul meu, care se ascunde între sânii mei” (Cânt. 1:11-12).

În poezia intitulată *Scocul* se poate identifica o stare extatică, de întâlnire cu Dumnezeu, pe care autoarea o transpune în cuvinte. Poeta primește mesajul divin din cer sub forma picăturilor de ploaie ce se strâng într-un scoc, apoi ea realizează din acestea poemul divin: „Mai dulci ca mângâierile/ Din streșinile Cerului/ Îmi picură Tăcerile/ Și cad în ploi – în lung șiroi/ Clipă de clipă – picuri moi/ Eu ca-ntr-un joc/ Fac din poemul meu un scoc/ Să curgă-n el mereu din cer/ În picuri ploaia de tăceri – / Și ploaia cade tot mai des/ Pe scoc să curgă-n val dă ghes” (*Scocul*).

După primirea harului și experimentarea iubirii divine pe cale extatică are loc îndumnezeirea omului prin schimbarea sufletului. Această transfigurare este descrisă de către autoare în versurile următoare: „Luminile Tavorului te-nvață,/ O, suflete, cum să te schimbi la față./ Și de voiești să fii un alt Hristos,/ Pe ucenici să-i lași la poale, jos./ În ploaia harului, pe vârful de stâncă,/ Să guști singurătatea cea adâncă./ Ci tu așteaptă colo sus să vie/ În duh bărbății: Moise și Ilie./ Ei vor veni și vor grăi cu tine,/ În taină, despre tainele străine./ Și Moise, omul tare în cuvânt,/ Ți-o da lumina Duhului Prea Sfânt./ Iar omul focului ceresc, Ilie,/ Te va aprinde-n dragostea cea vie./ O, schimbă-ți fața, suflete al meu:/ Dintr-un nimic, tu fă-te Dumnezeu!” (*Tavorul*).

În poezia intitulată *Îmbrățișare* se poate identifica prima treaptă, cea a unirii dintre sufletul uman și Hristos, posibilă tocmai datorită faptului că are loc găsirea celui iubit, prin întâlnirea cu el și printr-o îmbrățișare sau un sărut divin: „Când în dumnezeiasca îmbrățișare/ Noi ne unim cu blândul Mire,/ Ce taină negrăită de iubire/ Îi spunem noi în clipa aceea oare?” (*Îmbrățișare*).

Pe treapta extazului, unit cu Dumnezeu, sufletul uman simte că se depășește pe sine, uită de sine, urcă pe culmile fericirii, bucurându-se în mod deplin de viața celui iubit: „Ci sufletul e mut de fericire/ Căci iată nici un murmur nu e în stare/ Să spună ce fiori de desfătare/ Simțim atunci, în tainică unire” (*Îmbrățișare*).

Nunta duhovnicească, ca treaptă culminantă a extazului mistic, reprezintă unirea deplină, identificarea totală cu celălalt. Această stare e numită nuntă mistică pentru că unirea dintre mire și mireasă e deplină și eternă: „În juru-ne simțim că totul piere/ Ci numai noi cu El în El unite/ Gustăm sărutul, sfânta mângâiere” (*Îmbrățișare*).

În toate aceste trepte, iubirea dintre mire și mireasă e articulată pe focul iubirii divine. Această iubire înflăcărează, topește, unește și identifică la maximum cele două persoane care se iubesc într-o mistuire totală: „Și atunci, de focul lui ceresc topite,/ Cu El, pe Crucea Lui în grea durere/ Am vrea să fim de mii de ori jertfite” (*Îmbrățișare*).

Unirea cu divinitatea este închipuită simbolic ca o nuntă mistică, învăluită în mister, ca o dăruire totală: „Am pregătit culcușul în iatac/ Pe rug arzând cu flăcări mătăsoase/ Și-n toată graba mâinilor sfioase/ Mă voi găti iubite, ca să-Ți plac./ E clipa lungă cât un veac,/ E clipa așteptărilor duioase,/ Dar vei vedea ce dulci, ce luminoase/ Sunt rănilile cu care-am să mă-mbrac” (*Iatacul*). Remarcăm aceeași temă și în poezia *Chemarea*: „Vino, Preaiubite-al meu,/ Pe sub bolți de curcubeu,/ Dă-mi aripi de Heruvim,/ Mână-n mână să plutim,/ În grădini de frumuseți,/ Din eterne dimineți.../[...] Vino, preaiubita mea,/ Pe sub punți de peruzea,/ Cu lumini de foc ceresc/ Haina să ți-o împodobesc” (*Chemarea*).

În poezia *Tăcere*, poeta meditează, contemplând, pe marginea iubirii în această stare: „Cuvintele pe care nu le-am spus/ Sunt tot atâtea trepte ce pogoară,/ Cu sufletul tot mai adânc m-am dus,/ Pe treptele tăcerii, ca pe-o scară./ Ca-ntr-un cuprins de peșteră boltit,/ M-am coborât în lumea nerostirii,/ Și-n cutele de piatră i-am gătit,/ Acolo-n fund, un ascunziș Iubirii./ Cuvintele pe care nu le-am spus/ Sunt tot atâtea trepte de tăcere./ Adânc în mine, mai adânc m-am dus,/ Acolo, unde orice vorbă piere./ De-acolo, din limanul necuprins,/ Din lumea fără mal a nerostirii,/ Pe treptele tăcerii s-au prelins/ Din ascunziș, luminile iubirii.” (*Tăcere*).

În poezia *Hoinar* autoarea descrie acea „beție a sufletului” de care vorbesc misticii, pe care o trăiesc cu intensitate: „Mi te-ai întors iar, suflete hoinar,/ Atât de obosit și de murdar./ Pe unde-ai fost, de-mi vii acum,/ Atât de plin de praful de pe drum?/ Cu fața galbenă și suptă,/ Cu părul năclăit,/ Cu haina ruptă.../ Departe am fost, sus, sus, departe,/ Trecut-am hotarele lumii deșarte!/ Sunt beat de dragostea tăriei/ Și am gustat din vinul veșniciei./ Nu mă-ntreba nimic, ci stai,/ Căci port pe haine pulbere din rai./ Pe tălpile și-n palmele mele/ Port încă pulbere de stele./ Pe părul meu, pe strai,/ Port încă roua crinilor din rai./ Și ochii poartă încă-n ei,/ Din strălucirea veșnică, scânteii./ Sunt beat de vinul/ Sfintei bucurii!/ Mai lasă-mă așa!/ Nu mă trezi!.../ Prin cer, departe-am hoinărit,/ M-am îmbătat și-s fericit!/ Nu mă peria și nu mă curății/ Port pulberea seninei veșniciei!” (*Hoinar*).

Poezia *Te port în mine* încifrează, cu ajutorul simbolului, iubirea și relația dintre Dumnezeu și om, printr-o trăire deplină: „Te port în suflet, ca pe-un vas de preț,/ Ca pe-o comoară-nchisă cu peceți,/ Te port în trup, în sânii albi și gri,/ Cum poartă rodia sămânța ei./ Te port în minte, ca pe-un imn sfințit,/ Un cântec vechi, cu Crai

din Răsărit./ Și port la gât neprețuit șirag,/ Strânsoarea cald-a brațului tău drag./ Te port în mine tainic, ca pe-un vis./ În cer înalt de noapte te-am închis./ Te port, lumină rumenă de zori,/ Cum poartă florile mireasma lor./ Te port pe buze, ca pe-un fagur plin./ O poamă aurită de smochin,/ Te port în brațe, horbote subțiri,/ Mănunchi legat cu grijă, fir cu fir./ Cum poartă floarea rodul de cais,/ Adânc te port în trupul meu și-n vis” (*Te port în mine*).

În poezia *Ochii* identificăm dorința poetei de a ilustra taina „vederii divinității”: „Ridici pleoape mari de neguri grele/ Și ochii Tăi, lumină, mi-i arăți./ O, Doamne și stăpân vieții mele,/ Sunt ochi de foc, ce-aprind pustietăți./ Sunt mari ciorchini de boabe luminoase,/ Din ele raze curg, în loc de vin./ Sunt ochii Tăi ca spadele tăioase,/ Arzând cu răni adânci și dureroase,/ În cearcănele cerului senin” (*Ochii*). Această *vedere* nu poate aduce decât un sentiment de bucurie spirituală care covârșește toată ființa umană: „Ca sufletul de schimnic în pustie,/ Adânc pătrund în tine, Bucurie!/ Străbat încet cărările deșarte,/ Încolo, înspre miezul tău, departe./[...] Cu sufletul de schimnic în pustie,/ Te preamăresc, Izvor de bucurie!” (*Bucurie*).

Desigur, recunoașterea persoanei iubite o putem identifica în poezia intitulată, mai mult decât edificator, *Tu*: „De când în noapte, Doamne, Te-am simțit,/ Atât de-aproape. Dragoste era?/ Stăteam pierdută-n Tine, undeva,/ Învăluită cald în Dumnezeu.../ Și Tu erai în mine, Doamne-al meu!” (*Tu*).

Trăirea extatică, acea *ieșire din trup*, este exprimată în poezia intitulată *Răpire*: „Mergeam prin întuneric, undeva./ Făclie-aveam, gătită dinadins;/ Dar iată că din umbră mi-o a stins/ Și m-a luat de mână Cineva./ N-am întrebat nimic. Pășeam arar/ Și-așa-mi părea cărarea de fierbinte,/ Că tainic gândul stăruia în minte:/ Să nu-mi atârne haina jos în jar./ Simțeam dogoarea flăcării în jur/ Și mă uimeam că nu-i vedeam lucirea./ Mergând, știam că las în urmă firea/ Și-am început să văd, ca printr-un ciur./ Cuvinte, cum nu pot să prind în voi/ Simțirea mea, în voi ca să rămână?/ Mergeam prin flăcări negre, mână-n mână,/ Topiți în veșnicie, amândoi./ Și-atât era de dulce acest mers,/ Încât aș fi dorit ca niciodată/ Să nu atingem ținta-ndepărtată./ Dar bezna-n jur s-a sfâșiat, s-a șters./ N-am cunoscut pe Cel ce mă ducea/ Și nici n-am vrut. Lumina se mărise,/ Pășeam prin alb, vecia-ncărunțise/ Și flacăra din juru-mi strălucea./ Cu ochii beți de albul mut, cătam/ Să văd un chip: o umbră sau o rază./ Ci ochii-mi n-au avut nimic să vază,/ Decât lumina albă. Înotam/ În valuri de lumină, undeva./ Și n-am știut că asta e iubire./ Să treci din beznă în nemărginire,/ Cu mâna strânsă-n mâinile Cuiva./ Când ne-am oprit, s-a-ntors privirea mea/ Spre Cel ce mă dusesse. Și uimită,/ Am cunoscut lumina nesfârșită,/ Că toată, valuri, de la El venea” (*Răpire*).

3. Concluzii

Caracteristică liricii autoarei este iubirea mistică dintre divinitate și sufletul uman, închipuit ca o Mireasă. De aceea, identificăm cu ușurință sursa de inspirație a poeziilor ca fiind *Cântarea Cântărilor*. Traducătoare a *Imnelor iubirii divine* ale Sfântului Simeon Noul Teolog – în care se arată dragostea lui Dumnezeu față de om, sufletul uman este aprins de focul divin al dragostei, asemenea unei mirese care îl caută pe Hristos ca

mire cu o dorință arzătoare și neistovită și nu se oprește până nu-L găsește –, poetei nu-i este dificil să abordeze o astfel de tematică.

Așadar, putem afirma că poeta Zorica Lațcu Teodosia se inspiră din mistica creștină, îndeosebi din *Cântarea Cântărilor*. Aceasta preia tema biblică, iubirea dintre Mire și Mireasă la nivel simbolic, adică dintre divinitate și sufletul uman, și o transpune în plan literar, folosindu-se de procedeele specifice: simbolul și alegoria. Mai mult, ea se folosește de treptele unirii extatice: vedere, îndrăgostire, bucurie, răpire pentru a descrie această *trăire* care pare de neînțeles pe cale rațională.

Bibliografie

A. Izvoare și lucrări de referință

BIBL. 1968 = *Biblia sau Sfânta Scriptură*, tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Justinian, patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, IBMOBOR, București, 1968.

DEX = *Dicționarul explicativ al limbii române*, Editura Academiei Române, București, 1998.

Lațcu 1944: Zorica Lațcu, *Insula Albă*, Editura Dacia Traiană, Sibiu, 1944.

Lațcu 1949a: Zorica Lațcu, *Osana Luminii*, Editura Episcopiei, Cluj, 1949.

Lațcu 1949b: Zorica Lațcu, *Poeemele Iubirii*, Editura Ramuri, Craiova, 1949.

Lațcu 2000: Zorica Lațcu, *Poezii*, Editura Sofia, București, 2000.

B. Literatură secundară

Anghelescu 1986: Mircea Anghelescu, *Lectura operei*, Editura Cartea Românească, București, 1986.

Cornea 2006: Paul Cornea, *Interpretare și raționalitate*, Editura Polirom, Iași, 2006.

Dorcescu 2008: Eugen Dorcescu, *Poetica non-imanenței*, Editura Semănătorul, 2008.

Gardet 1972: Louis Gardet, *Études de philosophie et de mystique comparées*, Librairie philosophique J. Vrin, Paris, 1972.

Grigorie de Nyssa, 1982: Grigorie de Nyssa, *Scrieri*, vol. I, Traducere de preot prof. D. Stăniloae și preot Ioan Buga, note de preot prof. D. Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982.

Rădulescu-Motru 1920: Constantin Rădulescu Motru, *Sufletul mistic*, în „Gândirea”, an VI, nr. 4-5, mai-iunie, 145-152.

Negrici 1971: Eugen Negrici, *Simbolistica mistică*, în volumul *Antim. Logos și personalitate*, Editura Minerva, București, 1971.

Stăniloae 1938: Dumitru Stăniloae, *Cuvântul și mistica iubirii*, în „Gândirea”, an XVII, nr. 4, aprilie 1938, p. 195-196.

Dufour 2001: Xavier Léon-Dufour (coord.), *Vocabular de Teologie Biblică*, Editura Arhiepiscopiei Romano-Catolice de București, 2001.